

3. Мазур О.С. Цивільне право України: Навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
4. Федосеев П. М. Підстави припинення поруки за законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 67. С. 448-453.
5. Цивільний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №№ 40-44. ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Назарко В.
студентка IV курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент
кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права ТНЕУ
Вербіцька М.В.

ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ГОСПОДАРЬСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах сьогодення Україна перебуває в процесі магістральних перетворень та трансформацій, завдання яких – створення усіх умов для побудови правової та демократичної держави, підвищення рівня життя, дотримання та захисту прав та свобод людини та громадянина. Такі зміни неможливо втілити в життя без ефективного відправлення судочинства.

Варто зауважити, що трансформація та модифікація торкаються не тільки правових норм, стандартів та механізмів, а й такої правової категорії як «джерело права».

У процесі становлення України як демократичної, правової держави та її націленість на міжнародне співробітництво та інтеграцію питання переоцінки та перегляду поняття та системи джерел цивільного процесуального права набуло особливого практичного та теоретичного значення. Сьогоднішні парадигми у науці та реалії сьогодення формують нові підходи до розуміння «інститут забезпечення позову».

Особливе місце займають заходи забезпечення позову в господарському судочинстві, оскільки вони є правовим регулятором судочинства, а отже безпосередньо впливають на якісне дотримання прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Інститут забезпечення позову має велике значення, оскільки він надає реальну можливість сторонам процесу бути впевненими у виконанні судового рішення і захищає майнові інтереси особи, яка звернулася до суду з відповідною заявою. Таким чином, можна відзначити, що даний інститут націлений на реальне і повне відновлення прав власності учасників господарського процесу, порушених в результаті протиправних дій інших осіб, і є важливою гарантією захисту прав учасників господарського процесу [2, с. 880]. Предметом позову є виключно матеріально-правова вимога (майнова або немайнова), яка є предметом вимоги, яка підлягає подальшому виконанню.

Стосовно самого поняття «забезпечення позову» слід відзначити, що законодавець не визначив його в Господарському процесуальному кодексі. Тому, щоби дати таке визначення, маємо звернутися до постанови Пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 № 9 «Про практику застосування цивільно-процесуального законодавства судами при розгляді позовних вимог», згідно з якою до забезпечення позову відноситься сукупність процесуальних дій, які гарантують виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог [3].

На нашу думку, забезпечення позову - це сукупність превентивних заходів, передбачених відповідним законом і спрямованих на забезпечення та захист прав позивача, що гарантує в майбутньому належне виконання судового рішення.

Як уже вказувалося, метою вжиття заходів щодо забезпечення позову є запобігання можливого порушення прав і інтересів позивача, що захищаються законом, у майбутньому, а також забезпечення можливості реального виконання судового рішення та уникнення будь-яких труднощів у процесі виконання рішення у разі задоволення позову.

Обставини необхідності вжиття відповідних заходів мають бути підтверджені відповідними допустимими, належними і достатніми доказами. Загалом дане питання належить до розсуду суду, який повинен установити, чи є підстави для застосування забезпечення позову і чи обґрунтованою є відповідна заява позивача або заява відповідача про зустрічне забезпечення.

Крім того, заявник повинен обґрунтувати, чи може такий захід забезпечити ефективне виконання рішення суду, якщо позов буде задоволено, а також імовірність ускладнення виконання або невиконання рішення господарського суду в разі його незабезпечення. Пропорційність і адекватність заходів забезпечення також має бути доведена заявником.

Адекватність заходів щодо забезпечення позову, що застосовується господарським судом, визначається його відповідністю вимогам, до яких вони застосовуються, і оцінюється господарським судом, зокрема, з урахуванням співвідношення прав (інтересів) заявлених заявником та вартості майна, на яке, наприклад, накладено заборону відчуження, або майнових наслідків заборони відповідачу вчиняти певні дії.

Новизною Господарського процесуального кодексу України в редакції Закону, який набрав чинності з 15.12.2017 р, є інститут зустрічного забезпечення, покликаний гарантувати певний баланс сторін і усунути можливі негативні наслідки, які можуть виникнути внаслідок судових заходів. Пропозиції щодо зустрічних вимог заявника повинні бути включені в позовну заяву (це зазначено в пункті 6 частини 1 статті 139 ГПК). Ненадання таких пропозицій є підставою для повернення вимоги про забезпечення позову згідно з ч. 7 ст. 140 ГПК України. Метою описуваного інституту є забезпечення того, щоб відповідач не міг зазнати збитків у результаті вжиття заходів забезпечення позову (стаття 141) [1].

Проте редагування правил про забезпечення позову у ГПК України не припинилися, зокрема, нові зміни, що були внесені законодавцем 15.01.2020, виключили зі списку заходів забезпечення позову такі як: встановлення обов'язку вчинити певні дії; передача речі, що є предметом спору, на зберігання іншій особі, яка не має інтересу в результаті вирішення спору.

Із аналізу судової практики робимо висновок, що передача речі, що є предметом спору, на зберігання іншій особі, яка не має інтересу в результаті вирішення спору як забезпечувальний захід застосовувався нечасто. Поряд з тим встановлення обов'язку вчинити певні дії застосовувалося як захід забезпечення позову судами. Відтак, стосовно першого – вважаємо його виключення доцільним, оскільки достатньо ухвали суду про заборону розпоряджатися майном, яке є предметом спору, як наслідок це дає можливість не залучати третю особу до судового провадження.

Проте щодо встановлення обов'язку вчинити певні дії як забезпечувального заходу ми не зовсім погоджуємося з позицією законодавця про його виключення з переліку у ч. 1 ст. 137 ГПК України. Тим більше, що нам незрозумілими є аргументи, з яких він виходив. Можливо, майбутні наукові дослідження прояснять мету та мотиви цього кроку.

Зауважуємо, що змінено також редакцію п.10 ч.1 ст.137 ГПК, зокрема, тепер дана норма прив'язує вжиття інших заходів забезпечення позову, не передбачених у цій статті, лише якщо таке передбачено законами чи міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. На наш погляд, саме так законодавець у даному випадку усунув застосування широкого застосування суддівського розсуду, обмеживши його вимогою до звернення до конкретних правил.

Також ст. 137 ГПК була доповнена ч.12 : «Не допускається вжиття заходів забезпечення позову, які полягають в (або мають наслідком) припиненні, відкладенні, зупиненні чи іншому втручанні у проведення конкурсу, аукціону, торгів, тендера чи інших публічних конкурсних процедур, що проводяться від імені держави (державного органу), територіальної громади (органу місцевого самоврядування) або за участю призначеного державним органом суб'єкта у складі комісії, що проводить конкурс, аукціон, торги, тендер чи іншу публічну конкурсну процедуру».

Нормативно-правова регламентація цієї норми обумовлена спрямованістю законодавця на унеможливлення зловживання позивачем процесуальними права у контексті припинення, відкладення, зупинення чи іншому втручанні у проведення конкурсу, аукціону, торгів, тендера чи інших публічних конкурсних процедур. Проте з іншого боку, вважаємо, що проглядається спрямованість законодавця на попередження перешкоджанню проведення конкурсів і тендерів саме від імені держави чи за участю її органів. Ми не зовсім погоджуємося із вказаною редакцією частини 12, тому що інколи в ході проведення таких публічних конкурсних процедур (на жаль, на даному етапі розвитку українського суспільства ми не можемо виключати корупційну складову у таких процесах) може унеможливитись виконання рішення господарського суду, який хоч і захистить права суб'єкта господарювання у цьому рішенні, але це вже не матиме значення, оскільки воно буде невиконуваним.

У рамках внесення змін до процесуального законодавства, у тому числі і щодо забезпечення позову, насамперед мають вирішуватися питання практичного впровадження принципів рівності, гласності, змагальності, а також принципів правової визначеності та остаточності судових рішень.

Таким чином, загальна тенденція розвитку господарського процесуального законодавства, що стосується інституту забезпечення позову, спрямована на забезпечення балансу інтересів як позивача, так і відповідача, посилення гарантій виконання судових рішень в майбутньому та запобігання зловживанням процесуальних прав з несправедливого боку.

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 № 1798–XII
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Канарик, Ю. С., Сахно Б. С. Заходи забезпечення позову в господарському процесі в порівнянні з процесом цивільним. *Молодий вчений*. 2017. № 11. С. 879-883.
3. Постанова пленуму Верховного Суду України від 22 грудня 2006 р. № 9 «Про практику застосування судами цивільного процесуального законодавства при розгляді заяв про забезпечення позову». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/va009700-06>.

Павлишин М.

*студентка І курсу магістратури
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри безпеки,
правоохоронної діяльності*

*та фінансових розслідувань ТНЕУ
Зайцева – Калаур І.В.*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

З 1990 року в Україні триває реформування земельних відносин. Перебудова усієї системи і наближення її до ринкової запустила процес діджиталізації у сфері земельних відносин. Неологізм, який увійшов в українську мову лише кілька років тому згідно з поясненням лексичного словника, означає «зміни в усіх сферах суспільного життя, пов'язанні з використанням цифрових технологій» [5, с.89]. Запровадження та розвиток діджиталізації у земельних відносинах нашої країни провадиться на основі застосування електронних відкритих аукціонів, реформування та оцифрування Держгеокадастру та удосконалення геопросторових даних.

Сьогодні площа сільськогосподарських угідь України складає майже 43 млн. га. З них 28 млн. га – це земельні паї, продаж яких за реальною, ринковою ціною дозволяє землевласникам розширювати бізнес, зокрема, здавати землю в оренду. І досить часто найм